

ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA MŰSZAKI TUDOMÁNYI SZEKCIÓ 2005 GÖDÖLLŐ

2005. március 22–24. között a Szent István Egyetem Gépészmérnöki Kara adott otthont a XXVIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Műszaki Tudományi Szekciójának. A 23 tagozatban mintegy 460 dolgozatot mutattak be az egyetemek és főiskolák hallgatói.

Az első helyezést elért szerzőpáros: Szántó Gábor és Szűcs Balázs

A különdíjasok: Dobrai Miklós és Szelestey Ákos
(Fotó: Bődő Viktória)

Szép sikerrel szerepeltek a Geoinformatikai Főiskolai Kar hallgatói a Geotechnológia, Geodézia, Műszaki földtudomány tagozatban. Szántó Gábor és Szűcs Balázs 2004-ben végzett diákjaink a „Vertikális kéregmozgás vizsgálatok Magyarországon” c. dolgozatukkal első helyezést értek el. Konzulensek voltak: dr. Joó István egyetemi tanár, Balázsik Valéria főisko-

lai adjunktus, Csepcesényi Lajos Lászlóné Balogh Melinda tanszéki mérnök.

Dobrai Miklós és Szelestey Ákos III. éves hallgatók a „GNSS infrastruktúrára épülő RTK mérések felhasználhatósága az alappontsűrítésben” c. dolgozatukkal külön díjat kaptak.

Témavezető: dr. Busics György főiskolai docens
A kimagasló eredményhez hallgatóinknak szívből gratulálunk.

Balázsik Valéria

„SZÉP MAGYAR TÉRKÉP 2004” DÍJTADÁS ÉS TÉRKÉPÉSZ KLUBDÉLUTÁN

Ez évben tizedik alkalommal került sor a Lázár Deák Térképészeti Alapítvány és az Országos Széchényi Könyvtár által kiírt „Szép magyar térkép” pályázat eredményhirdetésére a Budavári Palotában. A jelenlévők megállapíthatták – mint az Alapítvány elnöke, Klinghammer István professzor is a 2005. március 18-i díjátadáson kifejtette – egyre nagyobb az érdeklődés mind a pályázók, mind a térképhasználók, mind pedig a térkép barátai részéről a pályázat, a kiállított térképek és a díjkiosztás iránt. Ennek oka

A díjazottak csoportja

egyrészt a figyelmet megragadó, jól használható térképek sokasága, másrészt az, hogy a térképhasználók is értéklik a közreműködő térképészek látványos munkáit. A látványossághoz erősen hozzájárult az OSZK Térképtárának munkatársai előkészítő és lebonyolító munkája is. A jelenlévők létszámát csak tovább növelte a Szarvas András és

Részlet a kiállításról
Fotó: Szekerka József.

más támogatók szervezésében megrendezett térképes klubdelután, amely ismét alkalmat adott a szakmai és a baráti eszmecserékre.

A következőkben pontosan idézve közreadjuk a Bíráló Bizottság értékelését.

A 2004-es térképtermséből 112 tételt neveztek készítőik vagy kiadóik a Szép Magyar Térkép 2004 pályázatra, ebből 76 térkép, 19 atlasz, 9 térkép- és atlaszorosozat, 1 dombortérkép és 2 gobelin. A zsűrinek évről évre nehezebb a dolga, mert a teljes átlomány áttekintése mind több időt és figyelmet kíván, emellett az egyes zsűritagok értékelési szempontjait sem könnyű összeegyeztetni. Összefoglalva megállapítható, hogy a nagyszámú pályamunka általános szakmai és esztétikai színvonala magas, és szinte mindegyiken lehet találni értékelhető megoldásokat. Végül is azok a pályamunkák lettek díjazva, amelyeket a zsűritagok nagy többsége figyelemre méltónak talált.

Idegenforgalmi térképek

Első díjat nyert

a Cartographia Kft. **Gömör-Tornai-karszt és a Cserehát, turistaatlasz és útikönyv** c. kiadványa. A bevezető rész komplex módon mutatja be a tájegységet, a térképek mellett részletes ismertetések olvashatók a látnivalókról, illetve a terület településeiről, amely azért is figyelemre méltó, mert az atlasz a szlovákiai területet is azonos részletességgel ábrázolja. A jól kezelhető, optimális méretű formátum a célnak tökéletesen megfelel.

Második díjat nyert

a Tájéoló '98 Térképészeti Iroda Bt. által készített **Dél-Mezőföld turistatérképe (1:40 000)** c. térképe. Erről a területről ilyen nagyméretarányú térkép még alig készült a nagyközönség számára. A

katonai topográfiai térképek hagyományait a készítő jól ötvözi a turisztikai információkkal, melyeket a térkép láthatóan részletesen, naprakészen ábrázol.

Harmadik díjat nyertek a következők.

A TérképFaragó Bt. – TérképCenter Kft. és Szarvas András által nevezett **Börzsöny, turista- és kerékpáros térképe (1:30 000)** c. térképe. A hegységet egyben bemutató eddigi legrészletesebb turistatérkép jelei és színezése úgy követi a turistatérképek hagyományait, hogy közben jól felismerhető jellegzetességekkel utal a készítőre.

A TérképFaragó Bt. és Szarvas András által nevezett **Veszprém megye, turisztikai információs térkép (1:100 000)** c. kiadványa. A nagy méretarány szinte a turistatérképekhez hasonló részletességet tesz lehetővé. Érdekes ötlet, hogy a kiemelt területek részletes térképei egy kis füzetben a kemény borító alatt találhatók.

A GiziMap **Dalmácia és Isztria (1:250 000)** méretarányú térképe. A választott méretarány alkalmas a turizmus egyre növekvő igényeinek kiszolgálására, az adriai szigetvilág részletgazdag bemutatására.

A HM Térképészeti Kht. **Magyarország, Budapest, Európa autóatlasz** c. kiadványa. Az atlasz legnagyobb érdekessége a DTA-200-on alapuló 1:200 000 méretarányú Magyarország autótérkép, mely szint-vonalas ábrázolásával, rendkívüli részletességével hiánypótló kiadvány a magyar piacon. Egyetlen atlaszban egyesíti a hazai felhasználók szempontjából legfontosabb, legfrekvenciáltabb területeinek ábrázolását.

Dicséretben részesültek a következők.

A Varga Alfonz által benevezett **Kalotaszeg, autó- és turistatérkép (1:70 000)**. A Dimap és az Erfatur közös kiadásában megjelent térkép hátoldalán alapos ismertető (mini turistakalauz) segíti az érdeklődőket.

A MicroMapper Kft. **Kolozsvár (1:18 000)** turistatérképe. A háromnyelvű térkép méretarány választása optimális. A térkép jól kezelhető méretű, de megfelelően részletes.

A Tájéoló '98 Térképészeti Iroda Bt. által készített **Szolnok és környékének szabadidő- és turista-térképe (1:40000)** c. kiadványa. A turizmus által még kevésbé felfedezett területet a topográfiai térképek részletességével mutatja be a kiadvány.

A TérképFaragó Bt. és Szarvas András által nevezett **Sopron környéke, turista- és kerékpáros térkép (1:40000)** c. kiadványa. A harmadik javított és bővített kiadás (melyet a TérképFaragó készített) egy

turisztikai szempontból fontos területet ábrázol informatív módon, az osztrák határterület látnivalóival együtt.

Iskolai térképek

Első díjat nyert

a **Földi környezetünk atlasza**. A mű a Cartographia Kft.-től megszokott igényes kivitelben, sokoldalúan és újszerűen mutatja be a diákoknak természeti és társadalmi környezetünket. A nagyközönség is haszonnal forgathatja.

Harmadik díjat nyertek a következők.

Az **Atlasz alsó tagozatosoknak: Kukcancs és Szippancs kalandjai a Földön** a Stiefel-Eurocart Kft. készítésében. A korosztály életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva, sok szép ábrázolással vezet be a kisdiákokat a földrajz elemeibe és a térképek használatába.

A **Magyarország területi változásai a Honfoglalástól napjainkig** c. falitérkép, a Stiefel-Eurocart Kft. terméke, amely szemléletes áttekintést és illusztrációt nyújt a magyar történet oktatásához.

Dicséretben részesült

a Stiefel-Eurocart Kft. által készített **A magyarság néprajzi és történeti tájai, etnográfiai csoportjai** c. 1:535000 méretarányú, igen információgazdag falitérkép, amely jól szolgálhatja a magyar népismeret oktatását.

Kartográfiai sorozatok

Második díjat nyert

a Nyírkarta Bt. és a Topográf Térképészeti Kft. munkája, a Balkán felé irányuló hazai turizmust segítő **Autótérkép sorozat**: Délvidék-Vajdaság (1:280000), Délkelet-Európa I-II. (1:850000). A – főként a mai Vajdaság területét tartalmazó – Délvidék térképe amellet, hogy régi hiányt pótol, részletgazdag, informatív, jól áttekinthető ábrázolást nyújt, feltünteti a középkori és az 1900 utáni magyar településneveket, és tartalmazza a német mellett a többi nemzetiség névanyagait is. Külön érdekessége és újdonsága, hogy – a 2002. évi szerb népszámlálás szerint – a magyar nemzetiségű lakosság arányát településenként ábrázolja, de az egyéb nemzetiségek által többségben lakott településeket is megjelöli.

Harmadik díjat nyert

a Stiefel-Eurocart Kft. **Megyetérkép sorozata** (Baranya, Győr-Moson-Sopron, Nógrád, Somogy, Zala).

A lényeges közigazgatási jellegű információkat kihangsúlyozó, emellett rövid általános és történelmi kiegészítésekkel ellátott, színvonalas kivitelű térképek mind hivatali, mind iskolai használatra, mind pedig a nagyközönség számára alkalmasak.

Dicséretben részesült

a Stiefel-Eurocart Kft. kiadásában megjelent **Iskolai atlaszok sorozat (Földrajzi atlasz, Történelmi atlasz, Munkatérképek atlasza, Atlasz alsó tagozatosoknak és a Történelmi tér-képtár I.)**, amely az iskolai korosztályok számára készült tartalmass földrajzi és történelmi atlaszokból áll, beleértve egy munkatérkép-gyűjteményt is.

Tudományos térképek

Első díjat nyertek a következők.

A **Gömör-Bükk térség földtani térképe** 1:50 000 méretarányban, a Magyar Állami Földtani Intézet kiadványa. A szakmailag kiváló földtani térképek közül ennél a térképnél volt a legszebb a tartalom elrendezése és a színhatás harmóniája.

A Képzőművészeti Kiadó Kft. által benevezett **Tomka-Szászky János: Magyarország első történelmi atlasza, 1751** c. könyve. A korabeli mű újrakiadása magyar fordításban, szép hasonmás-térképekkel és nívós kiegészítő tanulmányokkal **Török Enikő** és **Tóth Gergely** munkája.

Második díjat nyert

a GiziMap által a kalandvágó turisták számára készített 1:1000000 méretarányú **Kaukázus** térkép, a domborzat és az egyéb tartalom harmonikus összhangjával, jól áttekinthetően, gondos névírással.

Harmadik díjat nyert

a **Béke-barlang, a Komlós-patak felszín alatti útja** c. mutatós kiadvány, **Kisbán Judit**, **Székely Kinga** és **Szunyogh Gábor** munkája, amely a barlang 1990–95 között készült felmérésének eredményét jeleníti meg 82 db 1:250 méretarányú térképleapon, a barlang tudományos ismertetéséhez és látnivalóinak leírásához kapcsolódva. A kiadványt az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága nevezte be.

Dicséretben részesültek a következők.

A készítő **Sebők László** által nevezett **Erdély nemzetiségei a 2002. évi népszámlálás végleges adatai alapján** c. 1:700 000 méretarányú, szép kivitelű térképe, melyet mind a tudományos kutatók, mind a nagyközönség jól hasznosíthat.

A Nyírkarta Bt. és a Topográf Térképészeti Kft. **Nagy Világtlasza**, melyben a térképekhez magas színvonalú, hazai viszonylatban páratlanul részletes csillagászati, geológiai, geomorfológiai, meteorológiai és egyéb függelékek, szép tengerfenék-domborzati ábrázolások csatolkoznak.

Egyéb térképek

Dicséretben részesült

a **Magyarország hegyrajzi és vízrajzi térképe** c. nagyméretű gobelin, a Milora Interior nevezésében, amely különlegességével és újszerűségével hívja fel magára a figyelmet.

Digitális Magyar Térkép – 2004

Első díjat nyert

a Kommunálinfo Rt. által nevezett **Budapest 1:2000-es méretarányú átnézeti térképe** c. térinformatikai rendszer. A bíráló bizottság mintaként az I. és az V. kerület térképét tekinthette meg, mely Geomédia környezetben használható. A rendkívül részletgazdag térképi adatbázis nagy előnye, hogy az ilyen nagy méretarányú műszaki térképekhez képest szokatlanul nagy hangsúlyt fektettek a kartográfiai megjelenítésre.

Második díjat nyert

az Arcanum Adatbázis Kft. **Az első katonai felmérés c. DVD-ROM**-ja. A kétrétegű DVD majd 8 GB-nyi terjedelemben tartalmazza az első katonai felmérés 1:28800 méretarányú szelvényeit, illetve az ezekhez tartozó országleírásokat. Az eddig is viszonylag széles körben használt XVIII. század végi térképek ily módon még nagyobb számú érdeklődőhöz juthatnak el.

Harmadik díjat nyert

a Térképtár Kft. **Magyarország Útinfo PC 1.4 verziója**. A rendszer az összes magyar település vektoros utcanéves térképét tartalmazza. A térképek kezelése rendkívül gyors, de a kartográfiai megjelenítés helyett inkább az adatbázis jellegű funkciók a kidolgozottabbak.

Dicséretben részesült

a Geofor Föld- és Bányamérési Kft. **Szénhidrogén kutatási térkép (1:50 000, 1:100 000)** c. térinformatikai szakrendszere, mely a bányászati jellegű tevékenységek szakszerű dokumentálására alkalmas. A rendszer háterét a készítő által digitalizált katonai topográfiai térkép képezi, így képezve megfelelő hát-

tértérképet a tematikus információkhoz. A rendszer az érintett helyeken a nagyobb méretarányú állami térképek raszteres változatát is tartalmazza.

Budapest, 2005. február 28.

A Szervező és Bíráló Bizottság

FRISSDIPLOMÁS INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI „SZERVEZŐK”/SZÉKESFEHÉRVÁR

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Geoinformatikai Főiskolai Karának Ingatlan-nyilvántartási szervező szakán 2005. február 14–15-én megtartott záróvizsgán 42 levelező hallgató vett részt. A vizsgáztatás két bizottságban zajlott.

I. számú Záróvizsga Bizottság: elnök: *dr. Ágfalvi Mihály* főiskolai tanár, főigazgató helyettes
tagok: *Hidvéginé dr. Erdélyi Erika* főiskolai adjunktus
dr. Fenyő György főiskolai docens, szakvezető
dr. Szabó Gyula főiskolai tanár

Titkár: *dr. Nagy István* főiskolai adjunktus
II. számú Záróvizsga Bizottság: elnök: *dr. Hársfalvi Rezső* igazgató, ELTE Jogi Továbbképző Intézet
tagok: *dr. Kurucz Mihály* főiskolai docens, tanszék-vezető

Lévainé dr. Szijártó Mariann főiskolai adjunktus
dr. Papp Iván főiskolai adjunktus
titkár: *dr. Richter Attila* főiskolai tanársegéd

A vizsgára jelentkezők közül az alábbi 39 hallgató teljesítette a záróvizsga követelményeit, és a február 26-án megtartott rendkívüli, nyilvános kari tanácsülésen ünnepélyes keretek között vette át *prof. dr. Márkus Béla* főigazgatótól az „ingatlan-nyilvántartási szervező” diplomáját.

Aczél Istvánné
Acsádi Zoltánné
Bagó Attiláné
Balázsné Toldi Tünde
Barnáné Kós Erzsébet Tünde
Bátaszéki Erika
Benke Andrásné
Bertus Mária
Bíróné Rohrer Bernadett
Borbély Jánosné
Csákiné Brenner Mária
Deme Ildikó
Farkas Erzsébet
Farkas Gyuláné

Fogtné Ménesi Anette (Kiváló)
 Földi Mária
 Galbavi Edina
 Gulyásné Nagy Klára
 Gyergyói Katalin
 Heilig Gáborné
 Horváth Árpádné
 Jenei Gyuláné
 Dr. Kajtárné Papp Anna Katalin
 Kleinhaus Mária (Kiváló)
 Kolbert Zsuzsanna
 Komlós Piroska
 Lorinczi Mariann
 Ludván Andrea
 Madarászné Hambalek Adél
 Müllerné Kiss Veronika
 Papp Józsefné
 Papp Lászlóné
 Pörtl Jánosné
 Szabó Istvánné
 Szabóné Sáfrán Katalin
 Sztaskó György Balázs
 Török Kálmánné
 Vajgel Györgyi
 Vitek Pálné

Friszdiplomás ingatlan-nyilvántartási szervezőinknek gratulálunk, a továbbiakban sikeres munkát kívánunk.
Balázsik Valéria

SZENT HELYEK A TÉRKÉPEKEN

A Pannonhalmi Bencés Főapátság kiállítótermében tekinthető meg a „SZENT HELYEK A TÉRKÉPEKEN” című különleges térképtörténeti kiállítás.

A kiállítást dr. Török Zsolt, az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékének docense rendezte, aki a tárlatot kísérő háromszáz oldalas, fotókkal illusztrált, magyar és angol nyelvű tanulmánykötetet szerkesztette, és a katalógus szövegét is írta.

A látogatót a kiállítás szelleme zárandókútra, térbeli és időbeli utazásra hívja a régi térképeken. A térkép – a szent helyekhez hasonlóan – világok találkozása. A kiállítás térképei – öt témacsoportba rendezve – egy képzeletbeli utazás folyamatává állnak össze:

- I. Ég és Föld: a teremtett világ
- II. A Szentföld, Jeruzsálem
- III. Európa és Magyarország
- IV. Bencések és az Egyház
- V. Utak a Világban

A kiállításon bemutatott anyag az ezeréves pannonhalmi monostor Főkönyvtára és gyűjteményei térképe-

iből, glóbuszaiból és metszeteiből áll, amelyeket a 850 éves bécsi bencés apátságából (Schottenstift, Wien) kölcsönzött anyag egészít ki. A különleges kiállítást 2005. április 5-én dr. Barna Gábor tanszékvezető egyetemi tanár (JATE Néprajzi Tanszék) nyitotta meg Pannonhalmán. Az igényes kiállítás kivitelezője Héjjas Pál, a grafikai munkákat az AD Reklámstudio végezte.

A „Szent helyek a térképeken” című kiállítás 2005. április 5-étől november 11-éig tekinthető meg (<http://www.osb.hu/hu/programok/kiallitasok>).

Verebiné dr. Fehér Katalin

HORVÁT KÜLDÖTTSEG A FŐVÁROSI KERÜLETEK FÖLDHIVATALÁNÁL

Ez év április 6-án Boris Koketi horvát igazságügyi-miniszter helyettes vezetésével egy ötfős szakmai küldöttség járt a Fővárosi Kerületek Földhivatalában, hogy betekintést nyerjenek hivatalunkon keresztül a magyarországi egységes ingatlan-nyilvántartás rendszerébe.

Az FVM FTF részéről Horváth Gábor főosztály-vezető-helyettes köszöntötte vendégeinket egy rövid bevezető keretében. Ezt követően szemléltető ábrák felhasználásával Osskó András, a Fővárosi Földhivatal mb. vezetője, dr. Kőszegi Gábor, az FKFH vezetője és Sándor József hivatalvezető-helyettes tartott tájékoztató előadást. A találkozó mellőzte a felszínes „udvariassági köröket”. A vendégek kérdései, érdeklődése által igazi szakmai eszmecserevé vált. Horvátországban még napjainkban is – a történelmi monarchiából megörökölt – párhuzamos vezetésű, kettős nyilvántartás működik, részben a Telekkönyv, részben a Földmérésügyi Hivatal fennhatósága alatt.

A delegáció érdeklődésének homlokterében nem is annyira a földterületek, mint inkább az egyéb önálló ingatlanok, vagy ahogy leegyszerűsítve a vendégek emlegették, a lakások nyilvántartása, annak szabályozottsága állt. Nagyon logikusnak és jól kezelhetőnek tartották a tulajdoni külön lapokon nyilvántartott önálló ingatlanoknak a földrészlet helyrajzi számából levezetett helyrajzi számozását. Ugyancsak érdeklődéssel és részletekbe menő kérdésekkel megszakítva hallgatták a társasház alapítás rendszerét, a végrehajtásához szükséges szöveges, leíró információkat és adatokat tartalmazó Alapító okiratról és a hozzá tartozó, szintenkénti alaprajz fontos egységéről.

Kérdéseikhez fűzött megjegyzéseikből megtudtuk, hogy hazájukban jelenleg még igen nagy azon ingat-

lanok száma, melyeknek tisztázatlanok a tulajdoni viszonyai, így összetekintő, fejbólintgatós elismeréssel hallgatták tájékoztatásunkat, miszerint nálunk már több évtizede, az ingatlan-nyilvántartás megszerkesztése óta minden ingatlan tulajdoni viszonya, még az állami ingatlanoké, a közterületeké is rendezett, mind a tulajdoni lapokon, mind a nyilvántartási térképeken. Ezt követően tájékoztatást kértek a jelenlegi, már számítógéppel kezelt nyilvántartási rendszereinkről, a térkép és a tulajdoni lapok közötti teljes összhang megteremtéséről. Erre ismételten kifejtettük, hogy – szerintünk – logikusan csak így lehet egy nyilvántartást, az egységes ingatlan-nyilvántartást a leggazdaságosabban és a legmegbízhatóbban vezetni. A korábbi telekkönyvet, mely a tulajdoni jogokat és egyebeket kezelte, össze kellett kapcsolni a tulajdonjog tárgyával, a földdel, az ingatlanokkal.

Elismerésének adott hangot a miniszter helyettes azzal is, amikor távozásukkor úgy búcsúzott: szívesen látnának minket viszont-vendégül saját hivatalukban, hogy ott folytathassuk tartalmas eszmecsereinket, illetve ők is megmutathassák az általuk működtetett rendszert.

Számomra a legfontosabb tanulsága ennek a látogatásnak az volt, hogy egy kívülálló, de szakmailag hozzáértő csoport alig néhány óra alatt átlátta az egységes ingatlan-nyilvántartásunk használhatóságát, a térkép és a tulajdoni lap tartalma közötti teljes összhang fontosságát.

Sándor József hivatalvezető-helyettes

DR. FASCHING ANTAL HALÁLÁNAK KÖRÜLMÉNYEI¹

Az elmúlt év folyamán több lap [1] [2] is részletesen megemlékezett *dr. Fasching Antal* életútjáról, születés-

1) Az MFTT szenior Szakosztályában 2005. március 8-án elhangzott előadás rövidített változata. Az előadást követő vita során a vélemények megoszlottak, de a hozzászólók végül egyetértettek abban, hogy csak azt szabad a halál okának elfogadni, ami dokumentummal alátámasztható.

2) Meg kell említenem, hogy a Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye sajnálatosan *Fasching* haláláról nem tesz említést, noha ő egykor (1912-ben) az Egylet geodéziai szakosztályának volt az elnöke [8].

3) A tüdőgyulladás a 30-as években halálos betegségnek számított. Ellenszerének, a – *Flemming* által felfedezett – penicillinnek világszerte való elterjedése csak a 40-es években indult el [16].

4) Felmerült annak gondolata, hogy *Fasching* halálának körülményeit a halotti bizonyítványban az orvos esetleg „megszépitte”. Ez azonban valószínűtlen, mert akkor nagyon feszült belpolitikai helyzet volt (Biatorbágyi hidrobombantás, kormányválság), és ezért Magyarországon, 1931. szeptember 19-étől statárium volt kihirdetve [15].

sének 125. évfordulója alkalmával. Ezért most csak az 1931. október 14-én bekövetkezett halálának körülményeivel fogok foglalkozni. Azért van erre szükség, mert szakirodalmunkban [3] [4] [8] kétféle változatot is olvashatunk *Fasching* halálára vonatkozólag, ami nyilván zavarólag hat mind az olvasóra, mind pedig a kutatóra. Az egyik változat szerint otthonában, tüdőgyulladásban hunyt el, míg a másik változat szerint közlekedési baleset áldozata lett.

Úgy gondolom, hogy a két kérdést külön kell választanunk. Egyfelől meg kell vizsgálni – a rendelkezésre álló irattári adatok alapján – *Fasching* halálának körülményeit. Másfelől pedig kutatjuk esetleges balesetének dokumentumait. Elhunytá alkalmával – tudomásom szerint – három nekrológ² jelent meg *Fasching*ről a sajtóban [6] [7] [11]. Mindhárom a „váratlanul elhunyt” kifejezést használta, ami sok mindent takarhat, de egyet biztosan: hogy nem hosszan tartó betegségben halt meg. Ezután több mint harminc évig, az általam átvizsgált hazai geodéziai irodalomban *Fasching* életrajzára vonatkozó írást nem találtam.

Dr. Bendefy László, aki *Fasching* életének legalaposabb ismerője volt, 1970-ben az OFTH megbízásából könyvet jelentetett meg, melyben jelentős teret szentel *Fasching* életének és munkásságának ismertetésére [8]. A könyv megjelenése szinte egybeesett a *Fasching Antal* emléklapokt megalkotásával. *Bendefy* könyvének bevezetőjében így írt: „Munkámat a legnagyobb körültekintéssel, hiteles levéltári források alapján írtam. ...Nagyon sok hasznos felvilágosítást kaptam *Fasching Antal* özvegyétől és leányaitól: *Kincsess Kálmánné*, *Fasching Gizellától* és *Szepessy Józsefné*, *Fasching Erzsébettől*.”

Bendefy idézett könyvének 160. oldalán a következőképpen számolt be *Fasching* halálának körülményeiről: „1931. őszén influenzában megbetegedett, ...kezelőorvosa otthon tartotta, de csak október 11-én tudta megállapítani a tüdőgyulladást³. Az alacsony láz (37.5°C) már a szívgyengeség jele volt. A gondos orvosi kezelés ellenére sem lehetett segíteni rajta. 1931. október 14-én de. 10 órakor, otthonában csendesen elhunyt.” [8].

Ezt támasztja alá a halotti anyakönyvi kivonat is, melynek másolatát a II. ker. Polgármesteri Hivatal küldte meg nekem. Ebben a következőket olvashatjuk: „*dr. Fasching Antal* nyug. min. tanácsos elhalálzásának ideje: 1931. október 14-én de. fél 10 órakor. Helye: lakása. A halál oka: szívtágulás. Bejelentő: leánya, *Fasching Gizella*. Ezt a bizonyítványt – szakmatörténeti kutatás céljából – az 1931. évi halotti anyakönyv 380. sz. bejegyzése alapján adtuk ki.⁴ Dátum, aláírás.” [12].

Ugyancsak ezt a körülményt támasztja alá a Fővárosi Temetkezési Intézet levele, melyben a következő választ kaptam megkeresésemre: „Intézetünkhöz érkezett levelét – melyben dr. Fasching Antal halálának körülményeiről érdeklődik – megvizsgáltuk, és irattári adataink alapján az alábbi tájékoztatást adjuk önnek: dr. Fasching Antal mérnök, nyug. min. tanácsos meghalt 1931. október 14-én, temetve Farkasréten október 16-án. A halál oka hurutos tüdőlob és szívtágulat. Sírhely sz. 20-1-27/28. 1994-ben lejárta, 1996. augusztus 6-án megszűnt.”[12].

Ezek után most térjünk át a másik változatra, miszerint Fasching Antal közlekedési baleset áldozata lett. Szóbeszéd tárgya ugyanis, hogy a Ferenc körút és Üllői út kereszteződésében, vigyázatlanság miatt kiesett a villamosból, és ennek következtében halt meg később. 74 év távlatából megpróbáltam ennek kiderítésére különböző szervezetektől dokumentumokat beszerezni. E célból levélben kerestem meg a következő, számbajöhető intézményeket: Budapesti Közlekedési Vállalat (mint a BESZKART jogutódja), Országos Mentőszolgálat, Fővárosi Levéltár, Bp. Rendőrfőkapitányság, (esetleg volt a helyszínen rendőri intézkedés), Országos Széchenyi Könyvtár Folyóírártára (a korabeli napilapok átnézése érdekében).

A különböző intézményektől kapott válaszok szinte egyhangúan arról számolnak be, hogy az esetleges balesetre vonatkozóan – dokumentum hiánya miatt – információval sajnos nem tudnak szolgálni. Egyedül az Országos Széchenyi Könyvtár folyóírártárának a korabeli sajtót figyelő szolgáltatótól kapott válasz érdemel kiemelt figyelmet. Többek között ezt írták:

„... átnéztük Az Est c. korabeli napilap, 1931. október 1. és október 16. közötti számain, mivel ez volt az a lap, amely kivétel nélkül minden balesetről részletesen és azonnal beszámolt, ...de a kérdéses balesetről nem találtunk híradást. Ezért dr. Fasching Antal min. tanácsos halálának körülményeiről nem tudunk adatot szolgáltatni. A fent említett napilap még a kisebb, nem halállal végződő balesetekről is tudósított, ezért nehéz elképzelni, hogy éppen egy ismert személy esetében ne tette volna ugyanezt. Egyedül a Magyarság c. napilap október 16-ai számának halálozási rovatában találtunk a temetésről egy rövidhírt.”[12]

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy dr. Fasching Antal – az ismertetett dokumentumok alapján – 1931. október 14-én, lakásán, tüdőgyulladásban és szívelégtelenségben hunyt el. Esetleges közlekedési balesetéről – kutatásaim során – semmilyen nyomra sem sikerült rátalálnom. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt a tényt sem, hogy Budapest ostroma során (1945), illetve az 1956-os forradalom alkalmával sok középület kiégett, vagy romba dőlt, és így ren-

geteg dokumentum, okmány vagy irat időközben sajnálatos módon elpusztult. Lehetséges tehát, hogy Fasching Antal jóval halálát megelőzően, elhunytától függetlenül, szenvedhetett közlekedési balesetet, azonban – szakmatörténeti szempontból – dokumentumokkal alátámasztva, egyértelműen állapítható meg, hogy halálát későn felismert tüdőgyulladás okozta, melyet szervezete – meggyengült szív működése miatt – legyőzni már sajnos nem tudott.

dr. Székely Domokos.

IRODALOM

1. Székely Domokos: 125 éve született dr. Fasching Antal, a kitüntető díj névadója (Geod. és Kart. 2004/12.)
2. Kiss Csongor: 125 éve született dr. Fasching Antal (Élet és Tudomány 2004/23. szám)
3. Raum Frigyes–Vagács Géza: A GKE állásfoglalása a Fasching Antal emlékéremről (Geod és Kart. 1990/5.)
4. Raum Frigyes: Magyar földmérők bibliográfiája (Geodézia Rt. 1996)
5. Raum Frigyes: Magyar földmérők Arcképcsarnoka (I. köt. BGTV 1976)
6. Szilágyi Béla: Meghalt Fasching Antal (Geod közl. 1932/1)
7. Medvey Aurél: Meghalt Fasching Antal (Térk. Közl. 1932)
8. Bendefy László: A magyar földmérés (1890-1920) OFTH, 1970
9. Hrenkó Pál: Fasching Antal (M. Tudóslexikon, Metesz, 1997)
10. Raum Frigyes: Fasching Antal emléklapett (Geod. és Kart. 1969/3)
11. Meghalt Fasching Antal (Nekrológ/Bányászati és Koh. lapk. 1932/5)
12. A II. ker. Polgármesteri Hivatal, a Fővárosi Temetkezési Intézet, a BKV., a BRFK., a Fővárosi Levéltár, az Országos Mentőszolgálat és az Országos Széchenyi Könyvtár válaszelevelei, melyekért ezúton mond köszönetet a szerző
13. Hazay István: Geodéziai Kézikönyv (Bp. 1957–60)
14. Rédey István: A geodézia története (Bp. 1966)
15. Nagy Magyar Lexikon (Ak. kiad. 1997)
16. Nobel díjasok Lexikona (Ak. kiad. 1995)

A SZÍNTÉVESZTŐK ÉS A METEOROLÓGIAI TÉRKÉPEK KAPCSOLATA, AVAGY A SZÍNEK HELYES HASZNÁLATA

A színek szerepét már sokszor, sok szemszögből vizsgálták. A térképeken használatos színek egyik utolsó átfogó elemzését (2004) *Máthé Tamás* munkájában találhatjuk [1]. Van azonban a színek világában egy apró terület – a színtévesztők – mely eddig sajnálatosan kevés figyelmet kapott, pedig igen sok embert érint.

A színvaktságot, színtévesztést első ízben *Dalton* írta le, 1794-ben megjelent közleményében. Megfigyeléseit saját magán végezte, ezért a vörös-zöld színtévesztést a mai napig daltonizmusnak is nevezik [2].

A férfiak 8–10%-a színtévesztő, a nőknek csak 0,5% ez az arány. (A különbség magyarázata a genetikával könnyen magyarázható: az X kromoszómához kötöttek a hibás gének, a nők második X kromoszómája úgymond „kijavítja a hibát” [3].)

A színlátást a retinán található fényérzékeny elemeknek – a csapoknak és pálcikáknak – köszönhetjük, ha jól működnek. A színtévesztés legsúlyosabb – de szerencsére nagyon ritka – formája a monokromázia vagy akromázia, amikor is semmilyen színlátás nincs.

Egy másik súlyos formája a dikromázia, amikor is háromféle csapból csak kétféle működik. A férfiak kb. 3, a nők 0,01 százaléka dikromát, azaz csak a kéket, sárgát és azok árnyalatait látja.

A leggyakoribb színtévesztési forma az anomális trikrómázia, mely a férfiak 5–6, a nők 0,4 százalékát érinti. Ebben az esetben a receptorok működnek, de tévesen. Ők kevesebb színárnyalatot tudnak megkülönböztetni, a drapp, a barna és a zöld könnyen összekeveredik.

A színtévesztés, örökletes rendellenesség lévén, egyelőre nem gyógyítható, azonban ma már létezik speciális szemüveg, mely korrigálja bizonyos esetekben a színtévesztést [4].

A színtévesztők életében a meteorológiai térképek kiemelését a többi térkép közül az indokolja, hogy ezzel a térképfajtával találkozunk a leggyakrabban, és itt okozza a legtöbb problémát számukra a színek értelmezése.

A meteorológiai térképészet alapjait a tematikus kartográfiában, azon belül is az izovonalas ábrázolásmód kialakulásában és *Alexander Humboldt* 1817-ben szerkesztett izotermás térkép-vázlatában találjuk meg. Az első meteorológia térképet az 1851-es londoni kiállításon mutatták be. Magyarországon először 1880. július 27-én jelent meg térképes időjárás-jelentés.

A média fejlődésével lépést tartott a meteorológiai kartográfia is, az írott sajtó mellett a televízióban és az Interneten is hamar megjelentek a meteorológiai térképek [5].

A kezdetben fekete-fehér térképek gyorsan színesedtek, ma már csak az írott sajtóban találni fekete-fehér időjárás-jelentéseket.

Az újságokban a hőmérsékleti eloszlást bemutató térképet böngészve egészen mást lát egy normálisan látó és egy színtévesztő. A [//www.fomi.hu/internet/magyar/szaklap/geodkart.htm](http://www.fomi.hu/internet/magyar/szaklap/geodkart.htm) internetes címen (*ahol a folyóirat cikkei a megjelenést követő egy hónappal megtekinthetők – szerk.*) színesben látható térképek jól ábrázolják a normálisan látóknak, hogy miként jelenik meg egy színtévesztőnek az időjárás-jelentés.

Szerencsére a megoldás is jól látható a térképeken, ugyanis a színskála szűkítése eltüntetheti az átfedéseket. Mivel a kék színek mindenki számára jól elkülöníthetőek, míg a piros és a zöld nem, ezért érdemes a meteorológiai térképeken a hőmérsékleti eloszlást piros vagy zöld szín nélkül ábrázolni.

Fontos figyelni az árnyalatokra is, hiszen egy teljesen színvak ember számára a sötét zöld és a világos kék pont fordítva jelenik meg: a zöldet érzi hidegebbnek és a kéket melegebbnek a szürkeárnyalata miatt.

De nem csak az időjárás-jelentések térképein kell ügyelni a színek használatára, általánosan elmondható, hogy minden térképnél érdemes megvizsgálni, helyesen használtuk-e a színeket. Létezik egy kis

program, ami megmutatja, hogy a különböző szintévesztők, milyen szín(ek)ben látják a világot. A www.vischeck.com oldalon saját térképeinket is letesztelhetjük, pl. kiderül, hogy a piros turistajelzést nem is olyan könnyű megtalálni a zöld alapszínen. A programot több különböző kutatás alapján *dr. Alex Wade* írta [6].

Alapja egy, a szintévesztők számítógépes vizsgálatát bemutató cikk [7].

Ez a program ingyenesen le is tölthető az Internetről, így azok, akik a jövőben jobban szeretnék figyelni a szintévesztőkre, könnyen ellenőrizhetik térképeiket, és kijavíthatják a hibákat.

Németh Bálint

III. éves térképész doktorandusz

*ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék,
MTA-ELTE Térképtudományi és Térinformatikai Kutató
Csoport*

IRODALOM

1. *Máthé Tamás*: A színek szerepe a térképi ábrázolásban, diplomamunka, ELTE, Budapest 2004

2. *Dalton, John*: Extraordinary Facts Relating to the Vision of Colours, with Observations From Memoirs Of The Literary And Philosophical Society Of Manchester, Volume V, Pt. 1, London, Cadell and Davies, 1798

3. A szintévesztés okai. www.vajdasag.hu/doroszlo/hon/hobbyi/tudomany/szintev.htm

4. *Dr. Wenzel Klára–dr. Ábrahám György*: A megoldás: magyar találmány, www.vital.hu/themes/sick/see3.htm

5. *Németh Bálint*: Meteorológia térképek helyzete a magyar médiában, Magyar Meteorológiai Társaság-előadás, Budapest, 2004

6. *Dr. Alex Wade*: Can you tell Red from Green? In Planet Medica, 2000. április. www.planetmedica.co.uk

7. *Color* Brettel–Vienot–Mollon: Computerized simulation of color apperance for dichromats. In Journal of the Optical Society of America A. 1997/14 pp.2647–55.

80 ÉVVEL EZELŐTT JELENT MEG ELŐSZÖR AZ OLTAY-FÉLE GEODÉZIAI KÖZLÖNY

„A Geodéziai Közlöny sok és nagy célt tűzött ki maga elé, melynek megvalósítása sok nehézséggel, sok akadály leküzdésével jár. Reméljük, hogy ... felismerik (ti. a kollégák), és méltányolják törekvéseinket, célkitűzéseink nemes és önzetlen voltát, és lelkes közremű-

ködésükkel segíteni fognak bennünket nehéz és fáradságos munkánkban. Ebben a reményben indítjuk útnak a Geodéziai Közlöny első számát.” – szölt a lap olvasóihoz *Oltay* professzor 1925 februárjában, az első szám bevezetőjében [1].

Mi tette szükségessé egy geodéziai lap beindítását? Nevezetesen az, hogy „... a geodéziának (t.i. ebben az időben) önálló magyar szaklapja már évek óta egyáltalán nem volt.” – Olvashatjuk a fent említett bevezetőben. A korábban megjelent *Kataszteri Közlöny* (melyet több mint 20 éven át *Gánóczy Sándor* mérnök szerkesztett) 1919-ben Pozsonyban megszűnt. Hat éven át jelentek meg ugyan geodéziai tárgyú cikkek a *Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönyében*, illetve a *Vízügyi Közlönyben*, de nem azzal a gyakorisággal és terjedelemben, mint ami kívánatos lett volna [1].

1920-ban, a Tanácsrendszer megbukása után, a Magyar Nemzetgyűlés (akkor így hívták az Országgyűlést) jelentős többséggel megszavazta a Nagyatádi-féle földreformot, melynek során egymillió kataszteri hold föld került – kártalanítás mellett – kiosztásra [2]. Öt éven át úgy folyt ez a nagyszabású munka, hogy a Trianon utáni nehéz gazdasági helyzetben a magánmérnöki irodák a hiányos előkészítés miatt nem voltak szakmailag kellően felkészítve. Ezért írta

Oltay akkor, hogy „... nagy szükség lett volna egy geodéziai szaklap irányító, felvilágosító és összefoglaló működésére!”[1]. Majd ugyanott így folytatta: „Ugy véljük azonban, hogy e nagy hiány mostani megszűntetése azért sem késő, mert a földbirtokreform utómunkálatai (ti. a földnyilvántartási feladatai) még évekig eltartanak.”[1]

A Geodéziai Közlönynek természetesen más célja és feladata is volt a későbbi években. Egyik ilyen fontos feladata volt, hogy rendszeres tájékoztatást adjon az Állami Földmérés országos tevékenységéről a szakmai köröknek. De érdekvédelmi feladatot is ellátott akkor, amikor a Földmérő Magánmérnökök Országos Szövetsége, illetve a Mérnökök Országos Parcellázó és Földmérő Szövetkezete közleményeinek is helyt adott.

A szakfolyóiratokat az alacsony példányszám miatt az előfizetési árakból sehol a világon nem lehetett fenntartani. Nem volt ez másképpen a Geodéziai Közlöny esetében sem. 1924-től a Pénzügyminisztérium Állami Földmérési Főosztályának vezetését Szilágyi Béla (Oltay Károly jó barátja) vette át. A Közlöny finanszírozásában és annak terjesztésében a földmérés akkori vezetői jelentős szerepet vállaltak. Természetes, hogy Oltay – mint a lap főszerkesztője – Szilágyi Bélát, mint főmunkatársat (főszerkesztő helyettest) jelentette meg a lap borítóján.

A Geodéziai Közlöny másik finanszírozója a Műegyetem Geodéziai Tanszéke volt, melyet Oltay Károly nyilvános rendes tanár vezetett. Nem szabad elhallgatni azonban azt a tényt sem, hogy Oltay a lapot saját, személyes jövedelméből is támogatta. Ide kell még sorolni a hirdetésekbe befolyt összegeket is (pl. Süss, MOM, Gamma, Wild, Zeiss műszergyárak hirdetései), melyek azonban igen csekélyek voltak. Itt említem meg, hogy mindezen támogatások ellenére a lap megjelenése 25 éves fennállása során – nem utolsósorban az előfizetési díjak rendszertelen beérkezése miatt – gyakran került veszélybe [3].

A Geodéziai Közlöny első (1925) évfolyama három számból állt; 1926-tól 1943-ig évente négy szám jelent meg, ára laponként 4,- Pengő volt. 1944-ben – a hadihelyzet miatt – csak két szám jelenhetett meg. A harmadik szám ugyan még eljutott a nyomdába, de

Budapest ostroma során megsemmisült. A második világháborút követő igen nehéz gazdasági helyzetben, két éven át szünetelt a lap megjelenése. 1947-ben Oltaynak sikerült a lapot újra indítania. Beköszöntőjében ezt írta: „Reméljük, hogy a Közlöny most már zavartalanul folytathatja kulturális munkáját, a geodéziai tudomány fejlesztését és terjesztését...”[6].

A Geodéziai Közlöny 1947-ben és 1948-ban évente már öt számmal jelent meg. 1949-ben azonban már csak három jelenhetett meg, mivel az akkori politikai rendszer a lap további megjelenését nem engedélyezte [4]. Ennek ellenére a polgári felmérés és annak művelői mégsem maradtak fórum és szaklap nélkül, mert 1949 elején – dr. Regőczy Emil kezdeményezésére és szerkesztésében – megjelent a Geodézia és Kartográfia elődje, az Állami Földmérés Közleményei c. szaklap a Földművelésügyi minisztérium kebelében. Ez azonban már egy másik történet.

A Geodéziai Közlöny negyedszázad alatt sok értékes cikkel gazdagította a magyar geodéziai, kartográfiai, topográfiai, fotogrammetriai és szakmatörténeti irodalmat. Ebben a hatalmas munkában a főszerkesztőn kívül olyan nagyságok jeleskedtek, mint Tárczy-Hornoch Antal, Homoródi Lajos, Hankó Géza, Hazay István, Vincze Vilmos, Tarics Sándor, Tátray István, Futaky Károly, Regőczy Emil, Rédey István, Hőnyi Ede és még sokan mások. A lap megjelenésének 80. évfordulóján emlékezzünk most hálás tisztelettel mindazokra a szakemberekre, akik negyedszázad alatt a Geodéziai Közlöny gazdagításán és életben tartásán oly sokat fáradoztak.

Dr. Székely Domokos

IRODALOM

1. Oltay Károly: Bevezető (Geod. Közl. 1925/1)
2. Székely Domokos: 125 éve született dr. Fasching Antal (GK 2004/12)
3. Oltay Károly: Olvasóinkhoz! (GK 1933/1)
4. Rédey István: A Geodézia Története (Tankönyvkiadó, Bp. 1966)
5. Balázs László–Raum Frigyes: Tények és emlékek a magyar geodézia történetéből (GK 1983/2)
6. Oltay Károly: Előszó (GK 1947/1)